

भाऊबीज

“मर्हि तांप शिंगंड ह छाया नम् । अशक तातिरह विषुवाद लिंगी शिंग, तातेक झारे
“ ॥ तातो ठिंड पाळू ठिंड लालापाट ॥ ” डिंड

नलिनी सुहासची वाट पहात होती. गराज डोअर उघडून त्याची गाडी - गराजमध्ये शिरल्याचं जाणवताच ती झटकन् तिथे येऊन म्हणाली, “सुहास, तू शूज वगैरे न काढता प्लीज शेजारी ज्युलीकडे जा. मुलं तिथं खेळताहेत, त्यांना घेऊन ये पटकन्.”

“का गं? काही विशेष?”

“म्हणजे काय, आजपासून दिवाळी नाही का सुरु झाली? विसरलास वाटतं? म्हणून करंज्या केल्या आहेत मी. पण दिपूला तर मुळी कसा तो धीरच नाही. त्याचं आपलं सारखं दुमणं सुरु झालं. मला ‘टर्न ओव्हर’ हवा, ‘टर्न ओव्हर’ हवा. आता करंज्यांचं काम किती चिकट असतं! त्या काय होतात का अशा झटपट? मग सरळ मुलांना पिटाळलं शेजारी ज्युलीकडे. आता तयार आहेत तर म्हटलं....”

“आज्ञा राणीसरकार! बोलावून आणतो मुलांना ‘टर्न ओव्हर’ खायला!” असं म्हणून तो मोर्क्यांदा हसला. इंग्रजीची शिंगं फुटायला लागलेल्या आपल्या लाडक्या चिरंजीवानं करंजीचं केलेले बारसं त्याला मोठं मजेचं वाटलं. सुहास हसला तशी नलिनीही हसली. त्यांच्या शेंडेफळाबद्दल त्या दोघांनाही खूपच कौतुक होतं.

आता मुलांनाही ‘दिवाळी’ आवडायला लागलीय. आपल्या मित्रांना-मैत्रींना सांगतात, “आमच्याकडे ‘फेस्टिव्हल ऑफ लाईट्स’ आहे.” त्यांच्या अमेरिकन मित्रमैत्रींना नीट समजलं नाही तर म्हणतात की, “इंडियन ख्रिसमस असतो तो.” देतात ठोकून! असतात मात्र अगदी खुषीत. खाण्यापिण्याची, कपड्यालत्याची चंगळ असते ना!

जयदीपचा जन्म झाल्यापासून तर या कुटुंबात दिवाळी फारच हौशीनं आणि आनंदानं साजरी होते. अमेरिकेत राहिलं तरी अशा वेळी मायभूमीतले सण, संस्कार यांची तीव्रतेने आठवण होते. मग इथल्या दिनचर्येत बसेल तसे सण साजरे करावेसे वाटतात. दिवाळीला नलिनी रोज एक फराळाचा ताजा पदार्थ करते. अगदी निगुतीनं! अन् सारं कुटुंब संध्याकाळी, सुहास कामावरून आल्यावर एकत्र बसून त्याचा आस्वाद घेत. मजेत, हसतखिदळत. आज तिनं खूप खपून सर्वाना आवडणाऱ्या ओल्या नारळाच्या करंज्या केल्या. आता उद्या चकल्या होतील, मग परवा लाढू.

असं छान चालतं. दिवाळीचा उत्साह अशा वेळी फसफसून वाहू लागतो. भाऊबीजेला तर मंजूअंजूच्या उत्साहाला उधाणच येतं.

आत्ताच मंजू, अंजू आणि त्यांचं पाहून ज्युली आनंदानं उड्या मारत, पळतच घरात शिरल्या. त्यांच्याबरोबर दिपू दिसला नाही म्हणून नलिनीने विचारले, “मंजूताई, अग दीपू कुठाय ?”

तिनं सांगितलं की; “त्याला स्विंग खेळायचा होता. तो आमच्याबरोबर ज्युलीकडे आलाच नाही. मी त्याला बजावून सांगितलं होतं की, स्विंग खेळून झाल्यावर घरात जा मम्मीकडे.” दीपूच्या छोट्या ताईने, तिच्या मानाने तिचं, त्याच्या बाबतीतलं कर्तव्य पार पाडलं होतं. तशी ती आहेच समजूतदार. अगदी बापाच्या वळणावर गेलीय.

“नाही गं मंजा, घरात नाही आला तो. बरं, समोर नीलकडे आहे का पाहून ये. सांग की ‘टर्न ओहर’ खायला बोलावलंय. तरच येर्इल. नाही तर खेळ सोडून कुठला येतो ग ?”

तिघीजणीं लगालगा समोर जाऊन पाहून आल्या. पण दिपू त्यांच्याबरोबर नक्हता. तशी ती जरा काळजीतच पडली. “म्हणजे काय ? गेला तरी कुठे हा ?” ती स्वतःशीच पुटपुटली.

अर्ध्या तासापूर्वी स्नो पडायला लागल्याचं तिला स्वयंपाकघरातल्या खिडकीतून दिसलं होतं. स्नो खूपच जोरात पडत होता. पण तिला मुलांची बिलकूल काळजी वाटली नाही. ज्युलीच्या उबदार घरी मुलं मजेत खेळत होती. तेहां काळजीचं कारणच नक्हतं. पण आता दिपू सापडला नाही म्हणून ती जरा दचकलीच.

सहजच तिनं स्वयंपाकघरातून बटन दाबून बँक्यार्डचा दिवा लावला. त्या प्रखर उजेडात मागचं आवार चांगलंच उजळलं. जागजागी नुकत्याच पडलेल्या स्नोचे ढिगारे साचले होते. तिचं झोपाळ्यांकडे लक्ष गेलं, तर एक झोपाळा तुटून लेंबत होता कसातरीच... निराधार असल्यासारखा... केविलवाणा...

आणि अचानक हो अगदी अचानकच....

बर्फाच्या ढिगाच्यात तिला दीपूच्या जैकेटचा भाग चमकत असल्यासारखं वाटलं. तिच्या हृदयाचा ठोका चुकला.

धाडकन् तिनं काचेचं अन् त्यामागचं जाळीचं दार ढकललं आणि विजेसारखी ती तिकडे धावू लागली. बर्फ तुडवत.... अनवाणी.... जयदीप बेशुद्ध होऊन बर्फात पडला होता. तिने कर्णकर्कश हृदयभेदक किंकाळी फोडली. “ Suhas, he is here. Help! Help!”

कपडे बदलून सुहास किचनमध्ये शिरतच होता. गार वाच्याचा झोत त्याच्या अंगावर आला अन् पाठोपाठ नलिनीची किंचाळी.

“Oh, my God! Oh my God!” असं ओरडत तो वाच्यासारखा धावत सुटला, अन् लांब लांब टांगा टाकत क्षणार्धात तिथे पोचला. मुली घाबरून हे सर्व पाहात होत्या. जयदीपला बर्फातून उचलून घरात आणताना सुहास ओरडला,

“मंजा, नलू, इमर्जन्सीला फोन करा.”

मंजिरी फोनवर धावून गेली. तिने नाईन-वन-वन नंबर फिरवला, तोच नलिनी तिथे येऊन पोचली. सुहासने जयदीपला फॅमिलीरुममध्ये कारपेटवर ठेवून लगेचच ‘CPR’ सुरु केला. मुलींनी भराभर ब्लॅकेट्स आणली. नलिनीनं घराचं तापमान खूप वर नेलं. जे सुचेल ते करत होते सगळेजणं.

नलिनी आणि सुहास दोघंही मनातून फारच हादरले होते. तरीपण धीर सोडून चालणार नव्हतं. झटपट हालचाली व्हायला हव्या होत्या, आणि तशा झाल्याही. फार मोठ्या संकटात सापडल्यावर कुठली तरी अदृश्य शक्ती माणसाला मदत करत असते.

इमर्जन्सीची टीम ताबडतोब आली आणि उपचार सुरु झाले. आता मात्र नलिनी वादळातल्या वेलीसारखी थरथर कापू लागली. डोळ्यांतून अश्रूंचा पूर वाहू लागला. मनात ती रामरक्षा म्हणू लागली, पण हृदयात कालवाकालव चालली होती.

ऑम्ब्युलन्सचा आवाज ऐकून शेजारी धावले. काळजीयुक्त उत्कंठेन. हे काय? ऑम्ब्युलन्स आली? कुठे थांबली? कुणाला काय झालं? आणि मेणाच्या पुतळ्यासारखा दिसणारा जयदीप पाहून त्यांचीही हृदयं गोटून गेली.

जयदीपच्या शरीराचं तपमान नॉर्मलपेक्षा फारच खाली गेलं होतं. केवळ सत्तरच्या आसपास. वैद्यकीय शास्त्राच्या दृष्टीने निदान - ‘हायपोथर्मिया’. गोटून लाकडाच्या औंडक्यासारखं ताठ झालं होतं त्याचं शरीर.

आकाशातले सुंदर सुंदर रंग जाऊन सारं आकाश राखाडी रंगानं माखलं गेलं होतं!

हॉस्पिटलच्या वेटिंग रूममध्ये नलिनी आणि सुहास चिंताक्रांत होऊन बसले होते. मन जयदीपसाठी मूकपणे आक्रोश करत होतं. तरीही उन्मळून पडलेल्या नलिनीला सुहास सारखं समजावत होता. स्वतःचं दुःख उघड न दाखवता.

“नको गं, एकसारखी स्वतःला किंवा मुलींना दोष देऊ. हा अपघात आहे. आणि अपघात कधी सांगून होतात का? अशा संकटाच्या वेळी शक्य तितकं मन आवरून देवावर भार टाकायचा. त्याची प्रार्थना करायची, त्याला शरण जायचं.”

नलिनीला वाटलं, “मला का हे समजत नाही ? समजतं रे राजा. पण काय करू ? माझा ऊर कसा फुटूनच जातोय. क्षणाक्षणाला काळजी हृदय कुरतङ्गून टाकतेय. काय करू ?” सुहास मायेनं तिच्या केसांवरून हळुवारपणानं हात फिरवत राहिला.

इमर्जन्सीच्या नर्सेस धावपळ करत होत्या. आतबाहेर करताना जयदीपवर होणाऱ्या उपचारांबद्दल काहीतरी जातायेता सांगून धीर देत. माणुसकीला जागून....

“त्याच्या पोटावर गरम पाण्याचा फवारा सोडलाय. आय.व्ही. आणि ऑक्सिजन चालू आह” असं काही सांगून सटदिशी नर्स आत जायची.

दुसरी एखादी म्हणे, “त्याचं शरीर थॅँ झाल्याशिवाय रक्ताभिसरण सुरु होणार नाही अन् त्याशिवाय औषधांचा उपयोग होणार नाही.”

स्वयंपाक करताना चिकन, बीफ इत्यादी पदार्थाच्या बाबतीत फ्रोजन, थॅँवगैरे शब्द ती वापरत असे. पण तेच शब्द जयदीपबद्दल ? तिच्या काळजाच्या ठिकन्या ठिकन्या झाल्या.

पुन्हा कधीतरी नर्स येऊन सांगे, “सभोवती दिवे लावले आहेत. अन् अंगावर ‘हायपोथर्मिया’ ची ब्लॅकेट्स घातली आहेत. हळूहळू त्याचं तपमान वर जात आहे. पहिलं सत्तर म्हणजे काळजी करण्याजोगचं होतं....”

नलिनीला वाटलं, “एखादी लहान मुलगी, एखादी बाहुली उचलते. तिला आंजारते, गोंजारते. मग कधीतरी तिच्यावर रुसून फुगून, देते तिला फेकून. नियती माझ्या बाळाशी हाच खेळ तर खेळत नाही ना ? आणि केवळ आपलाच जयदीपच नव्हे, तर आपण सगळेच नियतीच्या हातातलं बाहुलंच नाही का एकपरी ? ती नाचवेल तसे नाचतोय.... नको गं, माझ्या लाडक्याच्या जीवाशी असा खेळ खेळू. माझं लेकरू करंजी मागत होतं ग सारखं.... एक घासही त्याच्या पोटात गेला नाही.”

“परमेश्वरा, तू करुणासागर आहेस. आमचा जयदीप म्हणजे तुझंही लेकरूच ना.... तुलाच त्याची काळजी तो धडधाकट घरी येईल, पूर्वीसारखा दंगा करेल, घरभर पळेल.... असं कर.”

“पण हे असं घडेल कशावरून ? उलटं झालं तर ? उरलेलं आयुष्य त्या दुःखाचा धगधगता निखारा हृदयात ठेवून जगावं लागेल.”

आशानिराशेचा लंबक जीवघेण्या गतीनं हालत होता. जयदीपच्या प्रकृतीत अजूनही म्हणण्यासारखी सुग्रारणा दिसत नव्हती. दोन-तीन तास झाले.

समोरून मुख्य डॉक्टर त्यांच्याकडे येताना दिसले. गुडघ्यात मान घालून

हताशपणे बसलेल्या सुहासला नलिनी म्हणाली, “सुहास, ते बघ डॉक्टर येताहेत आपल्याकडे.”

ते किंचित सैलावलेले वाटले. “आनंदाची बातमी म्हणजे त्याचं हृदय चालू झालं आहे, म्हणजे अर्धी लढाई जिंकली. तरीपण अजून अर्धी बाकी आहे. त्याच्या मेंदूला काही वेळ ऑक्सिजन न मिळाल्याने कदाचित त्याच्या मेंदूवर परिणाम होईल. कदाचित लवकरच त्याला न्यूमोनियाही होण्याची शक्यता नाकारता येत नाही.”

सुहास आणि नलिनी डॉक्टरांकडे पाहून केंविलवाणे हसले. आम्ही सर्व प्रयत्न कसून करू, पण मला वाटतं, तुम्ही फार थकलेले आहात. त्याला पाहून घ्या. अन् तुम्ही घरी जाऊन पोटभर खाऊन आराम करा. तुम्हांला त्याची फार गरज आहे. “You need a lot of strength to face this mishap. Now you leave everything to HIM.” आकाशाकडे पाहून हात वर करून ते म्हणाले.

दोघांही डॉक्टरांबरोबर इमर्जन्सीत, जयदीपला ठेवला होता तिथे गेले. नाकातोंडात नव्या घालून ठेवल्या होत्या. डोळे पट्टी लावून बंद केलेले. सर्व अंग फॉईलमध्ये गुंडाळलेलं, शरीरातली उष्णाता शरीरात राहावी म्हणून.

दोघांचे डोळे भरून आले. दोघांनी मायेनं त्याच्या शरीरावरून हात फिरवला. नलिनी म्हणाली, “दिपूराजा, लवकर लवकर छान बरं होऊन घरी यायचं हं सोन्या. मंजूताई, अंजूताई वाट पाहाताहेत बाळाची!”

पुढचे काही दिवस फार अवघड गेले. नलिनी तर भ्रमिष्टच झाली होती. धेनत्रयोदशी आली तशी म्हणाली, “देवा, माझं धन लुटू नको. माझ्या बाळाला बरा कर.”

नरकचतुर्दशीला म्हणाली, “परमेश्वरा, तू सर्वशक्तिमान, माझ्या घरात शिरलेल्या त्या यमरूपी नरकासुराला तू मारून टाक, परतवून टाक.”

पाडव्याला म्हणाली, “तू करूणासागर म्हणवून घेतोस, ते खरं करून दाखव. जयदीपला सुखरूप घरी पाठव.”

सारी दिवाळी अशीच चालली होती. अंधारात....दुःखात.

भाऊबीजेचा दिवस उजाडला. सकाळीच हॉस्पिटलमधून डॉक्टरांचा फोन आला. ते जरा उत्साही अन् आशावादी वाटले.

“आज दुपारी चार वाजता तुम्ही सर्वजणं हॉस्पिटलमध्ये या. त्याचा रेस्पिरेटर काढून टाकायचा आहे. त्याचा श्वास आता खूपच सुधारला आहे. चार वाजता तुम्ही हजर असावं. आणि हो, न्यूमोनियाचा धोका टळला आहे.”

कधी साडेतीन वाजताहेत अन् कधी आपण हॉस्पिटलमध्ये जातोय, असं सर्वांना झालं होतं.

जयदीपच्या बेडभोवती दोन डॉक्टर्स आणि दोन नर्सेस होत्या. सभोवार सुहास, नलिनी, अंजू आणि मंजू उभे होते. रेस्पिरेटर काढला गेला. हलकेच. अंजूमंजू तर सारख्या भावाकडे डोळे लावून पहात होत्या.

एक नर्स सदैव जयदीपच्या तैनातीला हजर होती. मनानं तीही त्याच्या केसमध्ये गुंतली होती. त्याची सेवा ती खूपच मायेनं करायची.

अचानक ती मोठ्यांदा म्हणाली, “तो डोळे उघडायचा प्रयत्न करतोय.” आनंदानं पळतच ती डॉक्टरांना बोलवायला धावली.

काही क्षणातच मुख्य डॉक्टर, त्यांचा मदतनीस व दोन नर्सेस घाईनं आत शिरल्या. सर्वांच्या चेहच्यावर कमालीची उत्कंठा दिसत होती.

ते पाहून सुहास व नलिनी आशेनं व डोळ्यांत प्राण आणून जयदीपकडे पाहू लागले. जरा वेळ डोळ्यांची उघडझाप झाली आणि त्यानं चक्क सताड डोळे उघडले.

दृष्टीसमोरच उभ्या असलेल्या अंजूमंजूकडे तो रोखून पाहू लागला. एकटक. डॉक्टर्स, नर्सेस, सुहास, नलिनी, अंजूमंजू सारेजणं जणूं श्वास रोखून त्याच्याकडे पहात होते की, आता पुढे काय घडतंय?

आणि तो एकदम म्हणाला, “ताई....ताई.....” पुनर्जन्मामुळे पुन्हा एकदा दोघींना भाऊ मिळाला होता. मंजूताई आणि अंजूताईच्या डोळ्यांमध्ये लक्ष निरांजनं उजळली.

ज्या अर्थी त्यानं ‘ताई’ म्हणून हाक मारली, त्या अर्थी तो माणसं ओळखू शकतोय व मेंदूवर काही परिणाम झालेला नाही. म्हणजे धोका पूर्ण टळ्ला होता. डॉक्टरांनी हे सांगताच सुहासनं डॉक्टरांना अत्यानंदाने मिठी मारली.

“I don't have enough words to thank you Doc!” असं तो म्हणाला. तेव्हां डॉक्टर म्हणाले होते की, त्यांनी स्वतःचं केवळ कर्तव्य केलं होतं, पण चमत्कार करण्याची शक्ती फक्त परमेश्वराकडे आहे. त्यांच्या मते खरोखर चमत्कार घडला होता. नेहमीप्रमाणे आकाशाकडे पाहात वर हात करून ते बोलले. नलिनीनं दीपूच्या तैनातीला असलेल्या नर्सला मिठी मारली. दोघी भारावून गेल्या होत्या. लढाई त्यांच्या लाडक्या जयदीपनं पूर्ण जिंकली होती.

मंजूताईनं हलकेच लाडक्या दिपूच्या छातीवर हात ठेवून अलगद गळामिठी घालून

त्याच्या गालाची पापी घेतली. लगेच पलीकडच्या बाजूला जाऊन अंजूताईनेही तशीच पापी घेतली. हे दृश्य सर्वजण आनंदानं पाहात होते. सर्वांनी आनंदानं टाळ्या वाजवल्या. नलिनीला वाटलं, इतकी सुंदर भाऊबीज आजवर कुठे झाली असेल का? लक्ष निरांजनं तेवत असलेल्या नेत्रांनी बहिणींनी भावाला ओवाळलं. त्यांच्यां भावभावनांच्या तबकात भावानं आपल्या पंचप्राणांची ओवाळणी घातली होती!!

लेखिका - शालिनी सराफ, न्युजर्सी.

e-mail: shalini@gmail.com

(भिसे, कारखानीस कुटुंबीय आणि "मायबोलीचा विश्वसेतू" च्या सह-संपादकांच्या परवानगीने "मायबोलीचा विश्वसेतू" या पुस्तकातून)